

การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

Participation in waste disposal of the population in Bangkok

วิชา แสงศรี¹

Wicha Saweangsri¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ประชาชนในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามออนไลน์ ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.979 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติค่า t-test และความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษา พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ต่อมาด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการอาศัยในกรุงเทพมหานครที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การกำจัดขยะ

ABSTRACT

The purpose of this study was to study the participation in waste management and to compare the participation in waste management of the population in Bangkok Classified by gender, age,

---

¹ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

occupation, average monthly income and length of stay in Bangkok. The population and the sample used were 400 people in Bangkok. The tool used for data collection was an online questionnaire with confidence value 0.979, data were analyzed by using statistics to find frequency, percentage, mean, standard deviation. The hypothesis was tested using statistical t-test and one-way variance. The results showed that 1) the participation in waste management of the population in Bangkok. Overall, it was at a moderate level. When considering each aspect, it was found that the highest average was the aspect of participation in receiving benefits, followed by participation in the practice. Subsequently, participation in the evaluation and participation in decision making 2) the results of comparison of participation in waste management of the population in Bangkok with personal factors of occupation Average monthly income and different periods of living in Bangkok People's participation in waste management is different. statistically significant at the 0.05 level

Keywords: Participation, Waste disposal

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการขยะในประเทศไทยเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกพูดถึงมาอย่างต่อเนื่อง จากการพัฒนาตัวของชุมชนเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากรและประชากรแฝงและการขยายตัวของ อุตสาหกรรม ท่องเที่ยวและบริการ จากการพัฒนาของเสียทั้งประเทศ จากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ ในปีพ.ศ. 2564 เกิดขึ้น 24.98 ล้านตัน ลดลงจากปี 2563 ร้อยละ 1 โดยขยะมูลฝอยมีการคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ จำนวน 8.61 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 3 กำจัดอย่างถูกต้อง 9.68 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 6 และกำจัดไม่ถูกต้องประมาณ 6.69 ล้านตัน ลดลงจากปี 2563 ร้อยละ 15 สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยลดลงเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้มีการควบคุมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศมาประเทศไทย แต่ในขณะเดียวกันมีมาตรการกำหนดให้ปฏิบัติงาน Work From Home การสั่งอาหารผ่านระบบบริการส่งอาหาร (Food Delivery) ส่งผลให้ปริมาณพลาสติกใช้ครั้งเดียว (Single use plastic) เพิ่มขึ้น เช่น กล่องโฟม กล่องพลาสติกใส่อาหาร ถุงพลาสติกหูหิ้ว ถุงร้อน-เย็น ถุงเครื่องปรุง ช้อน ส้อม มีดพลาสติก แก้วพลาสติก จาก

ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านสะดวกซื้อ และ Platform ของผู้ให้บริการส่งอาหาร(กรมควบคุมมลพิษ, 2564 https://thaimsw.pcd.go.th/report_country.php)

ในปี 2564 กรุงเทพมหานคร มีปริมาณขยะมูลฝอยกว่าร้อยละ 17.85 ของประเทศ หรือ 4.46 ล้านตัน เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครที่มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่นและเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ซึ่งพบว่ามีเพียงร้อยละ 29.1 ของขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมดมีการคัดแยกนำกลับมาใช้ประโยชน์ ส่วนที่เหลือนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง โดยการฝังกลบที่จังหวัดฉะเชิงเทราและนครปฐมและส่วนน้อยส่งกำจัดด้วยเตาเผาที่ศูนย์รวบรวมขยะมูลฝอยหนองแขม (กรมควบคุมมลพิษ, 2564 https://thaimsw.pcd.go.th/report_province.php)

จะเห็นได้ว่าการจัดการขยะทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัดใหญ่อย่างกรุงเทพมหานครจะมีหน่วยงานท้องถิ่นบริหารอยู่ ตั้งแต่การจัดให้จุดมีจัดเก็บ การขนถ่ายขยะ และนำไปส่งกำจัด แต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการให้สมบูรณ์ได้ เนื่องจากยังขาดการบูรณาการกันทั้งระบบ เช่น การสร้างจิตสำนึกให้มีการคัดแยกขยะที่ต้นทาง การสร้างแรงจูงใจหรือการบังคับให้คัดแยกขยะ โดนเปลี่ยนทัศนคติที่ว่าแยกไปหน่วยงานก็นำไปรวมกันอยู่ดี โดยแสดงให้เห็นอย่างโปร่งใส รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณและเรียกเก็บค่าจัดการขยะที่เหมาะสม

ปัญหาการจัดการขยะ เริ่มมีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปัจจุบันใช้วิธีการกำจัดโดยการฝังกลบเป็นหลัก ซึ่งมีความเสี่ยงในการเกิดการปนเปื้อนต่อสิ่งแวดล้อม และปัญหาการใช้ที่ดินในการดำเนินงาน เป็นปัญหาที่หลายหน่วยงานที่รับผิดชอบติดตามอย่างต่อเนื่องแต่ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้ผู้วิจัย สนใจที่จะศึกษาปัญหาในเรื่องของขยะมูลฝอยในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดการของภาคประชาชนต่อการบริหารงานของภาครัฐหรือหน่วยงานท้องถิ่น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกรุงเทพมหานครว่ามีประเด็นมิติด้านใดที่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและประเด็นใดยังต้องการการส่งเสริม โดยใช้ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen เข้ามาเป็นกรอบในการวิจัย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในจังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วม หมายถึง ของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งของเหลือทิ้งจากการอุปโภค บริโภค ซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้ หรือบางชนิดเป็นของแข็งหรือกากของเสีย (Solid Waste) มีผลเสียต่อสุขภาพและจิตใจ เนื่องจากสกปรก ทำให้เกิดมลพิษและทัศนียภาพ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ โดยจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร และปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 6,171,439 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง , 7 มกราคม 2565) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ได้กำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, p.125) โดยกำหนดค่าความคลื่อนที่ 0.05 โดยดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2565 ถึง เดือน กันยายน 2565 ด้านพื้นที่การวิจัย การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลพื้นที่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร และด้านระยะเวลาการวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาคือ ตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2565 ถึง เดือน พฤศจิกายน 2565

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. **แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม** ดั่งนักวิชาการ Cohen and Uphoff (1980) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ โดยดวงใจ ปิ่นตามูล (2555) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือประชาชน กับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ดำเนินโครงการ หรือนโยบายสาธารณะ หรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกี่ยวข้องกับการร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การร่วมในกระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์โดยมีเป้าหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประชาชนและผู้ดำเนินโครงการ โดยการให้ข้อมูลต่อประชาชนและประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการหรือนโยบายสาธารณะนั้นๆ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่ ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527) (อ้างถึงใน กาบแก้ว ปัญญาไทย, 2554) ได้อธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้ คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการและควบคุมใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นและสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม ในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตน อย่างเป็นตัวของตัวเอง

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และนนทพล กาญจนวัฒน์ (2543) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ คือ 1) ร่วมรับรู้ โดยรับรู้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง รู้ถึงวิธีการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหา ลดผลกระทบของปัญหาและป้องกันปัญหา 2) ร่วมคิดและแสดงความคิดเห็น เกิดความตระหนักที่จะนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุง 3) ร่วมดำเนินการ ตามกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงและป้องกันปัญหา 4) ร่วมติดตามตรวจสอบ ความเข้มแข็งและความต่อเนื่องของการดำเนินการรวมถึงมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเพื่อจะได้แก้ไขได้ทันที่ 5) ร่วมรับผิดชอบ ความสำเร็จและความล้มเหลวของกิจกรรมหรือโครงการ ซึ่งจะสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับ และ 6) ร่วมขยายผล ให้สามารถใช้ได้หลายชุมชนมากขึ้น รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายแบบหรือหลายเทคนิค ตัวอย่างเช่น วิธีการด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Services) เพื่อให้ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์และควรรู้แก่สาธารณชนและผู้มีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ (Public Relation) เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวข่าวสารทั้งที่

เป็นข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น การสำรวจประชามติ (Polling) เพื่อสำรวจความคิดเห็นหรือความรู้สึกของประชาชนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้แบบสอบถามออกไปสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนเป้าหมาย หรือกลุ่มตัวอย่าง การใช้แผ่นพับ (Brochure) เพื่ออธิบายในประเด็นสำคัญสั้น ๆ ที่มีเนื้อหาเพียงพอเพื่อให้เกิดความเข้าใจกว้างๆ การนำเสนอผ่านวีดิทัศน์ (Video) ผ่านภาพและเสียง โดยให้มีขอบเขตด้านเวลาและกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถสร้างการสนับสนุนจากประชาชน ทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่มีการส่งข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ทั้งตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง รวมถึงสามารถค้นหาข้อมูลจากที่ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว สามารถเผยแพร่ข้อมูลเข้าถึงคนจำนวนมาก และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงได้เป็นอย่างดี และสามารถรับการโต้ตอบ (Feedback) จากผู้รับกลับมาได้อย่างรวดเร็ว การทากลุ่มสนทนาเฉพาะ (Focus Group) เพื่ออธิบายหรือสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่มที่เน้นในหัวข้อที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ลงลึกในประเด็นรากฐานของปัญหาหรือเนื้อหาที่แท้จริงของปัญหาเพื่อที่จะได้ข้อสรุปในประเด็นในรูปแบบของเอกสารที่ไม่ได้เจาะจงผู้ใดผู้หนึ่งแต่เป็นผลจากการอธิบาย เพื่อเป็นการสร้างแนวคิดใหม่ๆ เป็นต้น (ดวงใจ ปินตามูล, 2555)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะทั่วไป

จากการศึกษาของนักวิชาการ ซึ่งพลศักดิ์ ประณุทนรพาล (2540) (อ้างถึงใน วิมลวัลย์ ไชยกาญจน์, 2554) สรุปว่าการ จัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่ดีไม่ได้ หมายถึง การกำจัดขยะอย่างถูกต้องเหมาะสมแต่หมายถึงการมุ่ง หลีกเลี่ยงหรือลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งก็คือการก่อให้เกิดขยะน้อยลงและลดการเสี่ยงภัย จากมลพิษที่เกิดจากขยะ ดังนั้นการแก้ปัญหาขยะในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปโดยจะต้องเน้น ที่การลดการเกิดขยะจากแหล่งก่อเกิดแทนที่จะคอยควบคุมหรือกำจัดเมื่อเกิดขยะแล้ววิธีการที่ใช้ ในการลดปริมาณขยะคือ Reduce Reuse และ Recycling ขยะซึ่งไม่สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ได้แล้ว จึงจะต้อง

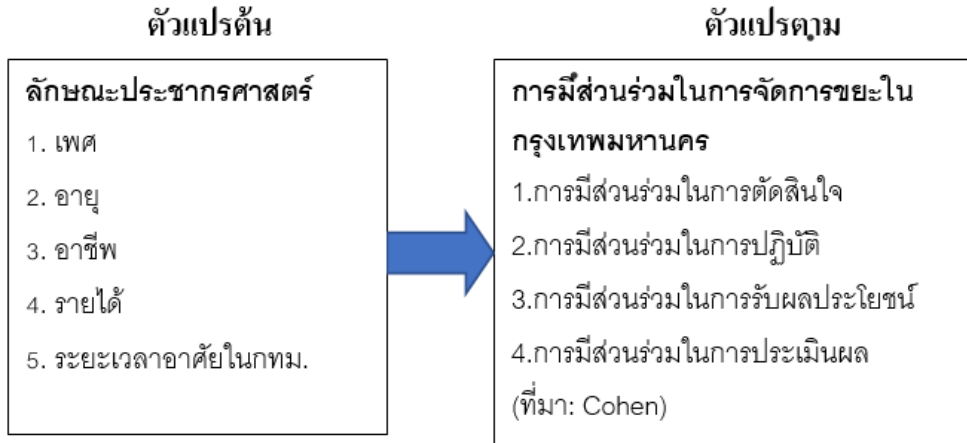
สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะ เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การร่วมในกระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์โดยมีเป้าหมายในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประชาชนและผู้ดำเนินการจัดการขยะ โดยการให้ข้อมูลต่อประชาชนและประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการหรือนโยบายสาธารณะนั้น ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน โดยจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน ในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่ต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาถึงปัญหาการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานครจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะในกรุงเทพมหานคร มี 4 ด้าน ดังนี้ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Cohen, 1980) มีกรอบแนวคิดดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีจำนวนประชากรทั้งหมด 5,527,994 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ผู้วิจัยได้คำนวณของขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักการคำนวณทาร์โวยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, p. 125) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 โดยใช้สูตรคำนวณ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 ตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มโดยอาศัยความสะดวก (Convenience Sampling) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ เพื่อให้เกิดการกระจายของข้อมูล และกลุ่มตัวอย่างอย่างครอบคลุม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอาศัยในกรุงเทพมหานคร

และข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นแบบสอบถามจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ จากนั้นนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องรวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความตามวัตถุประสงค์ (Index of Items Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรจำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.979 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้ สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

3. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามออนไลน์ด้วยตนเองจนครบ 400 ตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผล และสรุปผลต่อไป

4. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าที (t-test) แบบ Independent t-test และค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anlysis of Variance: ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่แบบ LSD (Least Significant Difference)

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ต่อมาด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.05 และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 ดังตาราง

ตาราง แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
-----------------------------	-----------	------	----------

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	1.78	0.54	น้อยที่สุด
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	4.13	0.83	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.41	0.58	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.05	1.27	น้อย
รวม	3.09	0.53	ปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการอาศัยในกรุงเทพมหานครที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะแตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในป้องกันการอุดตันของขยะในที่สาธารณะ เช่น การไม่ทิ้งขยะลงท่อระบายน้ำ แม่น้ำ หรือริมถนน เพื่อไม่ให้ท่อระบายน้ำอุดตัน และมีส่วนร่วมในการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิล เช่น นำขวดน้ำดื่มพลาสติกมากรอกน้ำสำหรับดื่มอีกครั้ง ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งลงถังขยะที่ชุมชนหรือสำนักงานเขตจัดเตรียมไว้ และมีส่วนร่วมในการลดขยะเศษอาหารหรือไม่ เช่น การนำเศษอาหารเพื่อเลี้ยงสัตว์ หรือนำไปใช้ประโยชน์ต่อ เช่น การทำปุ๋ยหมัก หรือทำน้ำหมักชีวภาพ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการประเมินผลของการบริหารจัดการ ประสานงานการจัดการขยะของหมู่บ้าน ชุมชน หรือ สำนักงานเขตว่ามีความพร้อมในการให้บริการหรือไม่(สภาพอุปกรณ์, สภาพถังขยะ, สภาพรถเก็บขยะ, ความพร้อมของบุคคลากร) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ได้รับข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ และนำข้อมูลมาเสนอปรับใช้ในการกำจัดขยะให้กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลทิพย์ จอมศรี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ปภาวรินทร์ นาจำปา (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการอาศัยในกรุงเทพมหานครที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ กมลทิพย์ จอมศรี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05 รายได้เฉลี่ยที่ต่างกันมีความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลที่ต่างกัน มีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในทุกด้านต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 และสอดคล้องกับ ศรัณย์ จูฑารีย์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ประชาชนที่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท และระยะเวลาในการอาศัยในกรุงเทพมหานคร 5 ปีขึ้นไป ควรส่งเสริมประชาชนในกลุ่มนี้ เพราะกลุ่มนี้ให้ความร่วมมือด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ คือ สามารถช่วยในการมีส่วนร่วมป้องกันการอุดตันของขยะในที่สาธารณะ เช่น การไม่ทิ้งขยะลงท่อระบายน้ำ แม่น้ำ หรือริมถนน เพื่อไม่ให้ท่อระบายน้ำอุดตัน การนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิล เช่น นำขวดน้ำดื่มพลาสติกมากรอกน้ำสำหรับดื่มอีกครั้ง มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งลงถังขยะที่ชุมชนหรือสำนักงานเขตจัดเตรียมไว้ และมีส่วนร่วมในการลดขยะเศษอาหารหรือไม่ เช่น การนำเศษอาหารเพื่อเลี้ยงสัตว์ หรือนำไปใช้ประโยชน์ต่อ เช่น การทำปุ๋ยหมัก หรือทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อให้การจัดการขยะในชุมชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ให้สอดคล้องกับประสิทธิภาพของการจัดการขยะของประชากรในกรุงเทพมหานครมาใช้ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญของการจัดการขยะ และสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการการรับผลประโยชน์ เช่น การอบรม เรื่อง การแยกขยะให้ถูกต้อง และการนำขยะไปใช้ประโยชน์ต่อ ไม่เผาขยะในที่โล่ง เพื่อลดปัญหาหมอกพิษทางอากาศ เช่น PM 2.5 เพื่อให้ประชาชนในชุมชน รับรู้ และเข้าใจถึงประโยชน์ ผู้ที่มีอำนาจควรให้การสนับสนุนงบประมาณในด้านการอบรม การวางแผนการจัดการขยะที่มีคุณภาพ ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เพื่อรองรับกับปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

3. ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชากรในกรุงเทพมหานคร เช่น ระดับความสามารถในการบริหารจัดการ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ย่อมมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลทั้งปัจจัยที่มีอยู่และปัจจัยที่เกิดขึ้นใหม่อยู่เสมอ

4. ควรศึกษาในเชิงคุณภาพโดยมีการสัมภาษณ์ในเชิงลึกร่วมด้วยเพื่อได้ทราบปัญหาการจัดการขยะในชุมชนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ (2564). *ข้อมูลการสำรวจขยะมูลฝอย (First Draft) 77 จังหวัด*. เข้าถึงได้ จาก

http://www.pcd.go.th/Info_Serv/roadmapWaste.html, 2564.

กมลทิพย์ จอมศรี (2563). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา.

กานแก้ว ปัญญาไทย (2554). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตเทศบาล ตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง*. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิตติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี และคณะ (2565). *การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี*. อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ดวงใจ ปินตามูล (2555). *การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ติณ ปรัชญพฤทธิ (2539). *ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ปภาวรินทร์ นาจำปา (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิมลวัลย์ ไชยกาญจน์ (2554). *การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านแพะขวาง ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2550-2553. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- ศรัณย์ จีตารีย์ (2559). *การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ*. อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ศิริภัทรา พลมาตร (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบล กุดชุมพัฒนา อำเภอ กุดชุม จังหวัดยโสธร*.วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สรินพร ไทรทอง (2565). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการของเสีย อันตรายชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม*. การค้นคว้าแบบอิสระ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สวัสดี โนนสูง (2553). *ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และนันทพล กาญจนวัฒน์ (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- สำนักคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2550). *โครงการศึกษาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและขยะมูลฝอยอันตรายชุมชนระดับประเทศ*. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564). *สำมะโนประชากรปี พ.ศ. 2564*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, .
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity*. New York: World Developments.